

**ZERO
CORRUPTION**

สำนักงาน ป.ป.ช.

**ระดับ
อุดมศึกษา**

BREAK THE CORRUPTION CHAIN

4

**ปราบทุจริต
ด้วยจิตพอเพียง**

หลักสูตรอุดมศึกษา (วัยใส ใจสะอาด “Youngster with Good Heart”)

หน่วยที่ ๔

เรื่อง ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยที่ ๓ ชื่อหน่วย การเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง

ระดับอุดมศึกษา
เวลา ๑๘ ชั่วโมง/๖ สัปดาห์

เรื่องที่ ๑ การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือด้านทุจริต

สาระสำคัญ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงชี้แนะแนวทางในการดำรงอยู่และปรับตนโดยให้ประชาชนในทุกระดับได้อยู่อย่างมีความสุข และสร้างสมดุลได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริต

วัตถุประสงค์

นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะเครื่องมือด้าน การทุจริต

ขอบเขตเนื้อหา

๑. หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต
๓. ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

วิธีการจัดการเรียนรู้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากหน่วยที่ ๒ มาใช้ในการทำโครงการโดย
๒. แบ่งกลุ่มให้นักศึกษาคิดโครงการเกี่ยวกับการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น เครื่องมือด้านทุจริต
๓. นำเสนอเค้าโครงโครงการ วิพากษ์ร่วมกัน
๔. ลงพื้นที่ดำเนินการตามโครงการ
๕. นำเสนอผลการจัดทำโครงการ
๖. นำเสนอผลการเรียนรู้ทั้งรายวิชา ด้วยสื่อต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจ เช่น ละครสั้น วิดีโอ บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ
๗. สรุปผลการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

๑. โครงงาน
๒. วิดีทัศน์
๓. PowerPoint

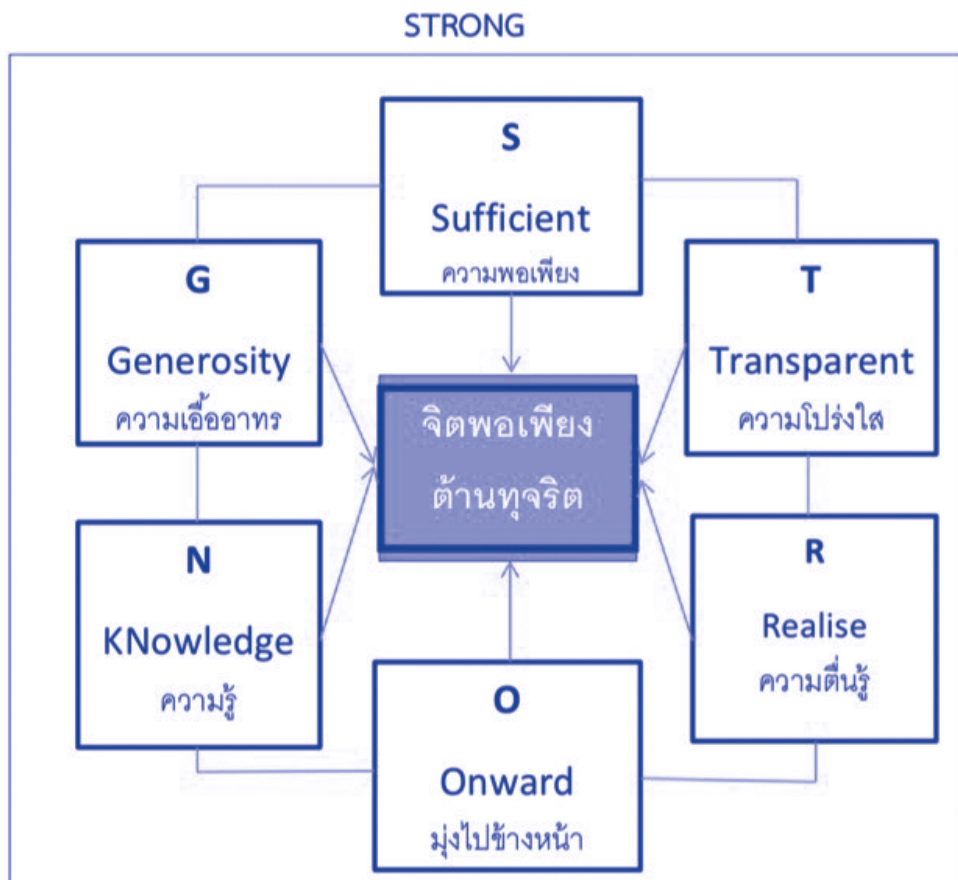
การวัดและประเมินผล

๑. แบบทดสอบ
๒. แบบประเมินการมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดจิตพอเพียงด้านทุจริต (STRONG)

คิดค้นโดย รศ.ดร.มานี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ

อบแนวคิดจิตพอเพียงด้านทุจริต(STRONG) (พัฒนาโดย รศ.ดร.มานี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ,๒๕๖๐)

แบบประเมินโครงการ “ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง”

วิชา.....กลุ่มที่.....เรื่อง.....

วันที่นำเสนอ.....ผู้สอน.....

สมาชิกในกลุ่ม

ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนประเมิน	หมายเหตุ
เนื้อหาของโครงการ			
- อธิบายเนื้อหาได้ถูกต้อง	๑๐		
- ความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา	๑๕		
- ใช้กระบวนการวิเคราะห์ สืบเคราะห์ แก้ปัญหาที่เหมาะสม	๑๐		
- แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ/อ้างอิงถูกต้อง	๕		
รวม			
ประโยชน์ของโครงการ			
- แก้ปัญหาให้ตนเองหรือชุมชนได้	๕		
- นำไปใช้ได้จริง	๕		
รวม	๑๐		
การใช้เทคโนโลยี			
- ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล	๕		
- ใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูล	๕		
- ใช้เทคโนโลยีในการเสนอข้อมูล	๕		
- ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล	๕		
รวม	๒๐		
การเข้าพบที่ปรึกษาโครงการ	๑๐		
คุณลักษณะของผู้ทำโครงการ			
- ความร่วมมือในกลุ่ม	๑๐		
- ความตรงต่อเวลา	๑๐		
รวม	๒๐		
รวมทั้งหมด	๑๐๐		

แนวทางการประเมินโครงการ

เกณฑ์	คุณภาพ			
	ยอดเยี่ยม (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ควรปรับปรุง (๑)
๑. เนื้อหาของโครงการ (๔๐)	ช่วงคะแนนที่ ๑	ช่วงคะแนนที่ ๒	ช่วงคะแนนที่ ๓	ช่วงคะแนนที่ ๔
๑.๑ อธิบายเนื้อหาได้ถูกต้อง (๑๐)	เนื้อหาถูกต้องสมบูรณ์ (๑๐)	เนื้อหาผิดพลาด ๑ จุด (๘)	เนื้อหาผิดพลาด ๒ จุด (๖)	เนื้อหาผิดตั้งแต่ ๓ จุดขึ้นไป (๔)
๑.๒ ความสมบูรณ์ของเนื้อหา (๑๕)	เนื้อหาสมบูรณ์ครบถ้วนในทุกด้าน (๑๕)	เนื้อหาไม่สมบูรณ์ขาดหายไป ๑ ด้าน (๑๓)	เนื้อหาไม่สมบูรณ์ขาดหายไป ๒ ด้าน (๑๐)	เนื้อหาไม่สมบูรณ์ขาดหายไปตั้งแต่ ๓ ด้านขึ้นไป (๘)
๑.๓ ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เหมาะสม (๑๐)	ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เหมาะสมในทุกกระบวนการทำงาน (๑๐)	ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เหมาะสมเกือบทุกกระบวนการทำงาน (๘)	ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เหมาะสมครึ่งหนึ่งของกระบวนการทำงาน (๖)	ใช้กระบวนการวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เหมาะสมในบางกระบวนการทำงาน (๔)
๑.๔ ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ (๕)	ใช้แหล่งข้อมูลที่หน้าเชื่อถือมากกว่า ๕ แหล่ง (๕)	ใช้แหล่งข้อมูลที่หน้าเชื่อถือจำนวน ๕-๔ แหล่ง (๔)	ใช้แหล่งข้อมูลที่หน้าเชื่อถือจำนวน ๓-๒ แหล่ง (๓)	ใช้แหล่งข้อมูลที่หน้าเชื่อถือเพียงแหล่งเดียว (๒)
๒. ประโยชน์ของโครงการ (๑๐)	ช่วงคะแนนที่ ๑	ช่วงคะแนนที่ ๒	ช่วงคะแนนที่ ๓	ช่วงคะแนนที่ ๔
๒.๑ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ตนเองหรือชุมชน	ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ตนเองหรือชุมชนมากที่สุด (๕)	ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ตนเองหรือชุมชนมาก (๔)	ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ตนเองหรือชุมชนปานกลาง (๓)	ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ตนเองหรือชุมชนน้อย (๒)
๒.๒ นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันมากที่สุด (๕)	นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันมาก (๔)	นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันปานกลาง (๓)	นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันน้อย (๒)
๓. การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ (๒๐)	ช่วงคะแนนที่ ๑	ช่วงคะแนนที่ ๒	ช่วงคะแนนที่ ๓	ช่วงคะแนนที่ ๔
๓.๑ ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลมากที่สุด (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลมาก (๔)	ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลปานกลาง (๓)	ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลน้อย (๒)
๓.๒ ใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูล (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูลมากที่สุด (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูลมาก (๔)	ใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูลปานกลาง (๓)	ใช้เทคโนโลยีในการประมวลผลข้อมูลน้อย (๒)
๓.๓ ใช้เทคโนโลยีในการเสนอข้อมูล (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการเสนอข้อมูลมากที่สุด (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการเสนอข้อมูลมาก (๔)	ใช้เทคโนโลยีในการเสนอข้อมูลปานกลาง (๓)	ใช้เทคโนโลยีในการเสนอข้อมูลน้อย (๒)
๓.๔ ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลมากที่สุด (๕)	ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลมาก (๔)	ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลปานกลาง (๓)	ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลน้อย (๒)
๔. การเข้าพบที่ปรึกษาโครงการ (๑๐)	ช่วงคะแนนที่ ๑	ช่วงคะแนนที่ ๒	ช่วงคะแนนที่ ๓	ช่วงคะแนนที่ ๔
๔.๑ ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาโครงการ	เข้าพบที่ปรึกษาโครงการเพื่อขอคำแนะนำมากกว่า ๓ ครั้ง (๑๐)	เข้าพบที่ปรึกษาโครงการเพื่อขอคำแนะนำ ๓ ครั้ง (๘)	เข้าพบที่ปรึกษาโครงการเพื่อขอคำแนะนำ ๒ ครั้ง (๖)	เข้าพบที่ปรึกษาโครงการเพื่อขอคำแนะนำ ๑ ครั้ง (๔)
๕. คุณลักษณะของผู้ทำโครงการ (๒๐)	ช่วงคะแนนที่ ๑	ช่วงคะแนนที่ ๒	ช่วงคะแนนที่ ๓	ช่วงคะแนนที่ ๔
๕.๑ ความร่วมมือในกลุ่ม (๑๐)	แสดงออกถึงความสามัคคีกันในกลุ่มเป็นอย่างมาก (๑๐)	แสดงออกถึงความสามัคคีกันในกลุ่ม (๘)	แสดงออกถึงความสามัคคีกันในกลุ่มในบางครั้ง (๖)	แสดงออกถึงความสามัคคีกันในกลุ่มน้อย (๔)
๕.๒ ความตรงต่อเวลาในการส่งงาน (๑๐)	ตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรม (๑๐)	ตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ (๘)	ตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมร้อยละ ๕๐ ของกิจกรรมทั้งหมด (๖)	ตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมน้อย (๔)

แบบประเมินอื่นๆ ที่ผู้สอนสามารถประยุกต์ตามความเหมาะสม
แบบประเมินพฤติกรรมในชั้นเรียน
แบบประเมินในห้องเรียน
กระประเมินการทำงาน/ใบกิจกรรม ร่วมกัน

ชื่อ - นามสกุล.....กิจกรรม/ชิ้นงาน.....
 คำชี้แจง ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างเรียน แล้วขีด ลงในช่องที่ตรงกับระดับ
 คะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		๓	๒	๑
๑	ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของผู้อื่น			
๒	สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี			
๓	แบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอย่างเท่าเทียม			
๔	ยอมรับการให้ข้อมูลป้อนกลับของสมาชิกในกลุ่ม			
๕	เคารพกติกาหรือข้อตกลง ในการทำงานร่วมกัน			
๖	มีน้ำใจ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อผู้อื่น			
๗	อดทน กับสภาพที่ตนเองไม่ชอบ			
๘	พัฒนาทักษะการสื่อสาร การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น			
๙	ให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ			
๑๐	มุ่งมั่นและตั้งใจทำงานร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย			
๑๑	แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการทำงานร่วมกัน			
	คะแนนรวม			

เกณฑ์การตัดสินผลประเมิน การให้คะแนน

ได้คะแนนรวม ๒๐ คะแนน ขึ้นไป แปลว่า ผ่านเกณฑ์

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน ๒๖-๓๓ ระดับคุณภาพ ดี

ช่วงคะแนน ๑๘-๒๕ ระดับคุณภาพ พอใช้

ช่วงคะแนน ๑๑-๑๗ ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

ได้ระดับคุณภาพ พอใช้ ขึ้นไปถือว่าผ่าน

แบบประเมินพฤติกรรมนอกชั้นเรียน

แบบประเมินนอกห้องเรียน

การประเมินการทำงาน/ใบกิจกรรม ร่วมกัน

ชื่อ - นามสกุล.....กิจกรรม/ชิ้นงาน.....

คำชี้แจง ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนนอกห้องเรียน โดยขีด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับปฏิบัติ

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติ	
		ทำ	ไม่ทำ
	กระบวนการทำงาน		
๑	มีการวางแผนการทำงานอย่างชัดเจน		
๒	แผนการทำงานเป็นขั้นตอน		
๓	เตรียมอุปกรณ์การทำงานครบถ้วน		
๔	ทำงานตามขั้นตอน		
๕	มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานเป็นช่วงๆ		
๖	มีการประเมินผลการทำงาน		
	ผลงาน (ความรู้/ทักษะ)		
๑	ผลงานสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด		
๒	ผลงานมีความถูกต้อง		
๓	ผลงานมีความสมบูรณ์		
๔	ผลงานมีความสมดุล		
๕	ผลงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง		
๖	การนำเสนอมีความชัดเจน เข้าใจง่ายและน่าสนใจ		
	คุณลักษณะที่ดีในการทำงาน		
๑	มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างยุติธรรม		
๒	ร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มที่		
๓	มีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงาน		
๔	ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย		
๕	มีความรับผิดชอบ		
๖	ช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาในการทำงาน		

แบบประเมินการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน แบบประเมินนักศึกษาในกิจกรรมในห้องเรียน

หัวข้อเรื่อง.....กิจกรรมที่นำมาใช้ประเมิน.....

ชื่อ-สกุลนักศึกษา	สิ่งที่นักศึกษาทำได้/ข้อดี	สิ่งที่นักศึกษา ทำไม่ได้/ข้อด้อย	หมายเหตุ

ข้อสรุป สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ทำได้ (ระบุ ๕ ข้อ)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

ข้อสรุป สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ทำไม่ได้ (ระบุ ๕ ข้อ)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาในชั้นเรียน

หัวข้อเรื่อง.....กิจกรรมที่ใช้ประเมิน.....

ชื่อ-สกุลนักศึกษา	ความรู้ที่นักศึกษาได้เรียนรู้	ทักษะ/พฤติกรรมที่ได้เรียนรู้	คุณค่า ค่านิยมที่ได้เรียนรู้	อื่นๆ

ข้อสรุป สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้เรียนรู้องค์ความรู้ (ระบุ ๕ ข้อ)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

ข้อสรุป สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้เรียนรู้ทักษะ/พฤติกรรม (ระบุ ๕ ข้อ)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

ข้อสรุป สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้เรียนรู้คุณค่า/ค่านิยม (ระบุ ๕ ข้อ)

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

ผู้สอนมอบหมายใบงาน หรือทำกิจกรรมกับนักศึกษาในห้องเรียน ทั้งในระดับบุคคล และระดับกลุ่ม และทำการวัดผลจากกระบวนการทำงานในห้องเรียน/นอกห้องเรียน

แบบประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับ	รหัส	ชื่อ-สกุล	ความรับผิดชอบในการ ส่งงาน	การเข้าชั้น เรียน	การมีส่วนร่วมในการ แสดงความ คิดเห็นและ ทำกิจกรรม กลุ่ม	ความรู้ ความ เข้าใจและ การนำไปใช้ (ทดสอบ)	รวมคะแนน
			(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)
			๕	๕	๕	๑๕	๓๐
๑							
๒							
๓							

เกณฑ์การประเมิน

(๑) ความรับผิดชอบในการส่งงาน

๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
๔ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดี
๓ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
๒ คะแนน	ระดับคุณภาพ	พอใช้
๑ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ต้องปรับปรุง

(๒) การเข้าชั้นเรียน

๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดีมาก	(เข้าเรียนตรงเวลา)
๔ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดี	(เข้าเรียนช้าไม่เกิน ๕ นาที)
๓ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง	(เข้าเรียนช้าไม่เกิน ๑๐ นาที)
๒ คะแนน	ระดับคุณภาพ	พอใช้	(เข้าเรียนช้าไม่เกิน ๑๕ นาที)
๑ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ต้องปรับปรุง	(เข้าเรียนช้าเกิน ๒๐ ชม.)

(๓) การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

(๔) คะแนนรวม (เต็ม ๓๐ คะแนน)

>๒๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดีมาก
๒๐-๒๔ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดี
๑๕-๑๙ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
๑๐-๑๔ คะแนน	ระดับคุณภาพ	พอใช้
<๙ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ต้องปรับปรุง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานแนวพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่

เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...” แนวพระราชดำรินี้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่ราษฎร มานานกว่า ๔๐ ปี เพื่อให้ราษฎรสามารถดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง มีสติอยู่อย่างประมาณตนสามารถดำรงชีพปกติสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) โดยนายโคฟีอันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The Human Development Lifetime Achievement Award) เพื่อเทิดพระเกียรติเป็นกรณีพิเศษ ในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยได้กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการถ่วงดุลในการบริโภคเน้นความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวสามารถต้านทานผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ “ทางสายกลาง” จึงเป็นการตอกย้ำแนวทางที่สหประชาชาติที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (United Nations Development Programme : UNDP) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดพิมพ์ในรายงานประจำปี ๒๐๐๗ เพื่อเผยแพร่ปรัชญาของหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปยังประเทศสมาชิกกว่า ๑๕๐ ประเทศทั่วโลก

๔.๑ จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ได้มีการวิเคราะห์ภาพอนาคตของประชาชนและสังคมไทยในระยะ ๕ ปีข้างหน้าไว้ว่า หากยุทธศาสตร์ชาติได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนของสังคมไทยในการนำไปปฏิบัติจริง ประชาชนไทยจะมีความตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น ให้ความสนใจต่อข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับกระบวนกรกล่อมเกลางานสังคมว่า การทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรม ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ประชาชนจะเริ่มเรียนรู้การปรับเปลี่ยนฐานความคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมที่มีฐาน

อยู่บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะหล่อหลอมให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริตเนื่องจากมีพื้นฐานจิตที่พอเพียง มีความละเอียดต่อการทุจริตประพฤติมิชอบ และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม

เพื่อให้ภาพอนาคตดังกล่าวสามารถบรรลุผลได้จริง หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญอย่างแท้จริงกับการปรับประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบกับหลักการต่อต้านการทุจริตอื่นๆ เพื่อสร้างฐานคิดจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานความคิดของปัจเจกบุคคล โดยประยุกต์หลักบูรณาการ “STRONG” (รศ.ดร.มาณี ไชยธีรานุกัฒศิริ, ๒๕๖๐) เป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมหน่วยงาน ประกอบด้วย

๑) S (Sufficient) บุคคลและหน่วยงานน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์ใช้เป็นหลักในการทำงานและการดำรงชีวิต รวมถึงเป็นตัวอย่งในการเผยแพร่แนวคิดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริต

๒) T (Transparent) บุคคลและหน่วยงานปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใสตรวจสอบได้เป็นที่ตั้ง

๓) R (Realise) บุคคลและหน่วยงานมีความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงรากเหง้าของปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบภายในสังคมและประเทศ สามารถวิเคราะห์และระบุถึงความเสี่ยงต่อการทุจริตเข้าใจถ่องแท้เกี่ยวกับการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม พร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

๔) O (Onward) บุคคลและหน่วยงานมีแนวคิดมุ่งพัฒนาหน่วยงานให้เกิดความโปร่งใสและร่วมสร้างวัฒนธรรมไม่ทนต่อการทุจริตให้เกิดขึ้น และไม่ย่อท้อต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน

๕) N (Knowledge) บุคคลและหน่วยงานมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริตของหน่วยงาน สังคมและของประเทศ

๖) G (Generosity) บุคคลและหน่วยงานร่วมพัฒนาหน่วยงานให้มีความเอื้ออาทรบนพื้นฐานของจริยธรรมและจิตพอเพียง

๔.๒ ความพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำไปเผยแพร่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามที่ขอพระมหากรุณา โดยมีใจความว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม

ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

๔.๒.๑ คุณลักษณะที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือ แนวทางการดำเนินชีวิตให้อยู่บนทางสายกลางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพ้นจากภัยและวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างมั่นคงและยั่งยืน

๔.๒.๑.๑ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปและต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๔.๒.๑.๒ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

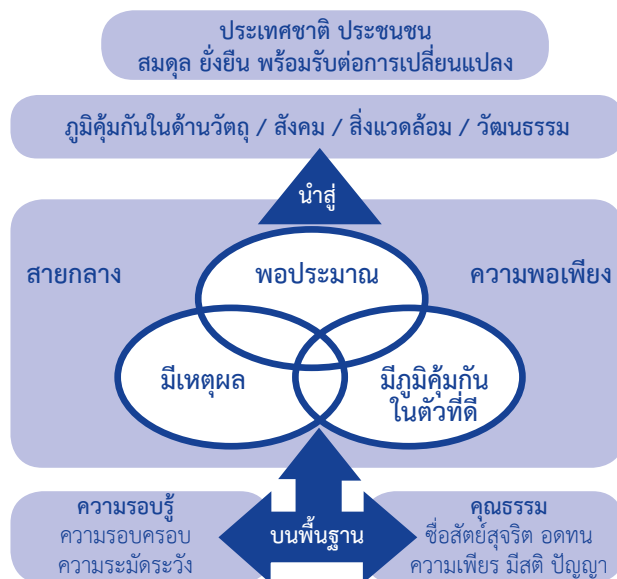
๔.๒.๑.๓ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๑.๔ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

๔.๒.๑.๕ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ ๔.๑ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิตทางสายกลาง การพึ่งตนเอง รู้จักประมาณตนอย่างมีเหตุผล อยู่บนพื้นฐานความรู้และคุณธรรมในการพิจารณา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการไม่ได้เฉพาะเจาะจงในเรื่องของเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังครอบคลุมไปถึงการดำเนินชีวิตด้านอื่นๆ ของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข อย่างเช่น หากเรามีความพอเพียง เราจะไม่ทุจริตคดโกง ไม่ลักขโมยของ เบียดเบียนผู้อื่น ก็จะส่งผลให้ผู้อื่นไม่เดือดร้อน สังคมก็อยู่ได้อย่างปกติสุข

๔.๒.๒ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชแบบอย่างในเรื่องของความพอเพียง มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระองค์ดังต่อไปนี้

เรื่อง ฉลองพระองค์ บนความ “พอเพียง”: หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๙

นายสุนทร ชนะศรีโยธิน เจ้าของร้านสุท “วินสัน เทเลอร์” ได้บอกเล่าพระราชจริยวัตรในด้าน “ความพอเพียง” ที่พระองค์ท่านทรงปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องว่า “นายตำรวจนำมาให้ผมซ่อม เป็นผ้ารัดอกสำหรับเล่นเรือใบสภาพเก่ามากแล้ว นายตำรวจท่านนั้นบอกว่าไม่มีร้านไหนยอมซ่อมให้เลย ผมเห็นว่ายังแก้ไขได้ก็รีบมาซ่อมแซมให้ไม่คิดเงิน เพราะแค่นี้ก็อยากบริการแก้ไขให้ดีให้ลูกค้าประทับใจ แต่ไม่รู้มาก่อนว่าเขาเป็นเจ้าหน้าที่ในพระราชสำนักตอนนั้นผมบอกไม่คิดค่าตัดบอกเขาว่าไม่รับเงิน แก้ไขแค่นี้ ผมมีน้ำใจ ผมเปิดร้านเสื้อเพราะต้องการให้มีชื่อเสียงด้านคุณภาพและบริการลูกค้ามากกว่า แก้ไขนิดเดียวก็อยากทำให้เขาดีใจ ไม่ต้องเสียเงินตอนนั้นเขาถามผมอีกว่า แล้วจะเอามาให้ทำอีกได้ไหม เราก็บอกได้เลยผมบริการให้ จากนั้นเราก็รีบแก้ไขชุดให้ให้นายตำรวจท่านนี้เรื่อยๆ เขาขอให้คิดเงินก็ไม่คิดให้ พอครั้งที่ ๕ นี่สิ ท่านเอาผ้ามา ๔-๕ ผืน จะให้ตัดถามผมว่าเท่าไรๆ แล้วก็รีบควักนามบัตรมาให้ผม ท่านชื่อ พล.ต.ต.จรัส สุดเสถียร ตำแหน่งเขียนว่าเป็นนายตำรวจประจำราชสำนัก ท่านบอกว่า “สิ่งที่เก่าแก่ทำให้เป็นของพระเจ้าอยู่หัวนะ” ผมอึ้งมากรีบยกมือท้วงหัวใจที่ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทแล้ว” นายสุนทรเล่าด้วยน้ำเสียงตื่นตันใจแต่ละฉลองพระองค์ที่ได้รับมาให้ซ่อมแซม ถ้าเป็นคนอื่นผ้าเก่าขนาดนั้นเขาไม่ซ่อมกันแล้ว เอาไปทิ้งหรือให้คนอื่นๆ ได้แล้วแต่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงมีความมั่งคั่งแต่ฉลององค์ที่เอามาเก่ามาก เช่น เสื้อสูทสีฟ้าซัฟพัฒนา ผ้าเก่าสีซีดมากแล้ว ตรงตราซัฟพัฒนา มัวหมอง ตรงคันทองก็หลุดเกือบหมด ผมเอามาแกะหมดเลยให้โรงงานปักใหม่ให้เหมือนแบบเดิม เพราะเข้าใจว่าท่านอยากได้ฉลองพระองค์องค์เดิม แต่เปลี่ยนตราให้ดูใหม่ ถ้าสมมุติวันนี้มีเจ้าหน้าที่มาส่งซ่อมพุงนี้ขึ้นมา ผมก็ทำเสร็จส่งคืนเข้าไป เจ้าหน้าที่ที่มารับฉลองพระองค์สอบถามว่า ทำไมทำให้ผมตอบเลยว่า เพราะตั้งใจถวายงานครับ ผมอยู่ผืนแผ่นดินไทย ได้ร่วมพระบารมีของพระองค์ ผมก็อยากได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทสักเรื่อง ผมเป็นช่างตัดเสื้อได้รับใช้ขนาดนี้ผมก็ปลื้มปิติที่สุดแล้ว

“ผมถือโอกาสนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์ท่านมาใช้ตลอด เสื้อผ้าเก่าๆ ที่ได้รับมาวันแรกทำให้รู้ว่าพระองค์ทรงอยู่อย่างประหยัด มัธยัสถ์ ทรงเป็นแบบอย่างความพอเพียงให้แก่ประชาชน และเมื่อได้ถวายงานบ่อยครั้งทำให้ผมตระหนักว่า คนเราวันหนึ่งต้องคิดพิจารณาตัวเองว่าสิ่งไหนบกพร่องก็ต้องแก้ไข สิ่งนั้น ทุกคนต้องแก้ไขสิ่งที่บกพร่องก่อน งานถึงจะบรรลุเป้าหมาย และเมื่อประสบความสำเร็จแล้วอย่าลืมตั้งใจทำสิ่งดีๆ ให้ประเทศชาติตลอดไป”

ข้อคิดและข้อปฏิบัติดีๆ ที่ได้จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของช่างสุนทร

ฉลองพระบาท ก.เปรมศิลป์ ช่างซ่อมฉลองพระบาท รอยเท้าในหลวง ร. ๙ รอยเท้าของความ

พอเพียง

นายศรไกร แน่นศรีนิลหรือช่างไก่ ช่างนอกราชสำนักผู้ถวายงานซ่อมฉลองพระบาท ในหลวงรัชกาลที่ ๙ มานานกว่า ๑๐ ปี ปัจจุบันยังเป็นเจ้าของร้านซ่อมรองเท้า ก.เปรมศิลป์ บริเวณสี่แยกพิชัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ประมาณปี ๒๕๔๖ มีลูกค้าสวมชุดพระราชสำนักมา ๒ คน เดินประคองถุงผ้าลายสก๊อต ด้านในเป็นรองเท้าเข้ามาในร้าน พอวางรองเท้าลงก็ก้มลงกราบ เลยถามว่า เอาอะไรมาให้ ลูกคำรายนั่นตอบว่า ฉลองพระบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ยื่นเท่านั้น ทำตัวไม่ถูก ขนลุก พุดอะไรไม่ถูก ในใจคิดแต่เพียงว่า โชคดีแล้ว ไม่นึกไม่ฝันว่าจะมีโอกาสได้ซ่อมรองเท้าของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ช่างไก่เล่าว่า รองเท้าคู่แรกที่อยู่ในหลวง ร. ๙ ทรงนำมาซ่อม เป็นรองเท้าหนังสีดำ ทรงคัทชู แปรนต์ไทย เป็นฉลองพระบาทคู่โปรดของพระองค์ เบอร์ ๔๓ เท้าที่สังเกตเห็นสภาพชำรุดทรุดโทรม ราวกับใส่ใช้งานมาแล้วหลายสิบปี ภายในรองเท้าหุ่ร่อนหลุดลอกหลายแห่ง ถ้าเป็นคนทั่วไปจะแนะนำให้ทิ้งแล้วซื้อใหม่

“จริงๆ ผมใช้เวลาซ่อมรองเท้าคู่นั้นไม่ถึง ๑ ชั่วโมงก็เสร็จ แต่ด้วยความที่อยากให้อุปกรณ์คู่นั้น อยู่ในบ้านให้นาน เลยบอกเจ้าหน้าที่ว่า ใช้เวลาซ่อม ๑ เดือน ซึ่งฉลองพระบาทคู่นี้ ทรงโปรดใช้ทรงคนตรี”

นับจากนั้นเป็นต้นมาช่างไก่ยังมีโอกาสได้ถวายงานซ่อมฉลองพระบาทอีกหลายคู่ ซึ่งคู่ที่ ๒ และ คู่ที่ ๓ เป็นรองเท้าหนังสีดำ ทรงคัทชู คู่ที่ ๔ ฉลองพระบาทหนังวัว ทรงฮาฟ มกใส่ในงานราชพิธี ซึ่งฉลองพระบาทคู่นี้ มีรอยพระบาทติดมากับแผ่นรองเท้า ช่างไก่เก็บแผ่นรองเท้าไว้ที่ร้านเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนฉลองพระบาท คู่ที่ ๕ ทรงนำมาเปลี่ยนพื้น ฉลองพระบาทคู่ที่ ๖ เป็นรองเท้าเปิดส้น ซึ่งคุณทองแดง สุนัขทรงเลี้ยงกัก รวมแล้ว ทั้งหมด ๖ คู่

“ผมซ่อมฉลองพระบาททุกคู่อย่างสุดความสามารถ ซึ่งรองเท้าของพระองค์จะนำไปวางปนกับ ของลูกค้าคนอื่นไม่ได้ เลยซื้อพานมาใส่พร้อมกับผ้าสีเหลืองมารอง แล้วนำไปวางไว้ที่สูงที่สุดในร้าน เพราะท่าน คงทรงโปรดมาก สภาพรองเท้าชำรุดมาก ซบในรองเท้าหลุดออกมาหมด ถ้าเป็นเศรษฐกิจทั่วไปคงจะไม่นำมาใช้แล้ว แต่นี้พระองค์ยังทรงใช้คู่เดิมอยู่”

ประการสำคัญที่ทำให้ชายผู้นี้ได้เรียนรู้จากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือ “ความพอเพียง” ขนาดฉลองพระบาทขาดและเก่ายังส่งมาซ่อม หากคนไทยเดินตามรอยของพระองค์ท่าน ชีวิตไม่พังเพื่อจะเป็นสุขกันมากกว่านี้

“ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล” เขียนไว้ในหนังสือ “ใต้เบื้องพระยุคลบาท” ดังนี้

“...พระองค์ท่าน ทรงเป็นผู้นำอย่างแท้จริง ดูแลฉลองพระบาทเป็นต้น พวกตามเสด็จฯ ทั้งหลาย ใส่รองเท้านอก และยิ่งมาจากต่างประเทศใส่แล้วนุ่มเท้าดี พระองค์กลับทรงรองเท้าที่ผลิตในเมืองไทยคู่ละ ร้อยกว่าบาทสีดำเหมือนอย่างที่นั่งเรียนใส่กัน แม้กระทั่งพวกเรายังไม่ซื้อใส่เลย...”

นาฬิกาบนข้อมือพระกร

วันงานเปิดตัวรายการทีวี “ธรรมดีที่พ่อทำ” และงานสัมมนา “ถอดรหัส” ธรรมดีที่พ่อทำ พอเริ่มบรรยาย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ถามผู้ฟังว่า พวกเรามีเสื้อผ้าคนละกี่ชุด ใส่นาฬิกาเรือนละเท่าไร หลายคนแย้งกันตอบ และพากันอึ้ง เมื่อ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เล่าว่า “ครั้งหนึ่ง ผมพยายามจะแอบดูว่า พระองค์ท่าน ใส่ นาฬิกา ยี่ห้ออะไร จนพระองค์ท่านรู้สึกได้ว่าผมพยายามอยากจะได้ยี่ห้อ ท่านจึงยื่นข้อพระหัตถ์มาให้ดูตรงหน้า ทรงตรัสอย่างมีพระอารมณ์ขันว่า “ยี่ห้อใส่แล้วโก้” ผมจำแบบไว้ เพราะอยากรู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้นาฬิกาเรือนละเท่าไร พอวันหยุดก็รีบไปที่ร้าน ก็ทราบว่ามีราคาเพียงแค่ ๗๕๐ บาท...” ซึ่งก็เดินตรง เหมือนกับกับนาฬิกาเรือนแพง แม้กระทั่งฉลองพระองค์ก็ทรงมีไม่กี่ชุด ทรงใช้จนเปื่อยซิด แต่พวกเรามาก็คิดว่าการมีแบบเหลือกินเหลือใช้จึงจะดี เพราะคนสมัยนี้เริ่มไม่เอาเกษตรกรรม แต่เลือกที่จะทำอุตสาหกรรม (เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นเอง) สุดท้ายอนาคตก็จะอดกิน”

ดร.สุเมธ ดันดีเวชกุลถามอีกว่า คนในท้องนี้มีร่องเท้าคนละกี่คู่ ก็มีนักธุรกิจสตรีตอบว่าร้อยกว่าคู่ ดร.สุเมธ จึงถามต่อว่าวันนี้ใส่มาก็คู่ ถ้าจะใช้ให้คุ้ม ทำไหมไม่เอามาแขวนคอด้วย (ทำเอาบรรยายากาในท้องเงียบสัดเพราะ โดนใจกันเต็มๆ) ก่อนจะบอกว่า พระองค์ทรงฉลองพระบาทคู่ละ ๓๐๐-๔๐๐ บาท ขณะที่ข้าราชการไพร่ไพร่ใส่รองเท้าคู่ละ ๓-๔ พัน แต่เวลาที่พระองค์ทรงออกเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ห่างไกล ที่สุดแล้วข้าราชการก็เดินตามพระองค์ไม่ทันอยู่ดี เวลาเดินคนเราใส่รองเท้าได้คู่เดียว อีกทั้งฉลองพระบาทของพระองค์ยังถูกนำไปซ่อมแล้วซ่อมอีก

ดินสอทรงงาน

ดินสอธรรมดาซึ่งคนทั่วไปอาจหาซื้อได้ด้วยราคาเพียงไม่กี่บาทนี่เป็นดินสอชนิดเดียวที่ปรากฏอยู่บนพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะทรงงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงดินสอไม้ธรรมดาๆ โดยมีบันทึกว่า ในปีหนึ่งๆ ทรงเบิกดินสอใช้เพียง ๑๒ แท่ง โดยทรงใช้ดินสอเดือนละ ๑ แท่งเท่านั้น เมื่อดินสอสิ้นจะทรงใช้ กระดาษมาฉีกมาตัดปลายดินสอให้ยาวเพื่อให้เขียนได้ถนัดมือจนกระทั่งดินสออันนั้นกัดใช้ไม่ได้แล้ว เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีแนวพระราชดำริที่เป็นเหตุเป็นผลดินสอ ๑ แท่ง ท่านไม่ได้มองว่าเราต้องประหยัดเงินในกระเป๋าแต่ท่านมองว่าดินสอ ๑ แท่ง ต้องใช้ทรัพยากรหรือพลังงานเท่าไร ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ไม้ แร่ธาตุที่ทำได้ดินสอ การนำเข้าวัตถุดิบที่นำเข้าต่างประเทศ พลังงาน ในกระบวนการผลิตและขนส่ง ดังนั้น การผลิตดินสอทุกแท่งมีผลต่อรายรับรายจ่ายของประเทศ เป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าสินค้านำเข้าด้านวัตถุดิบและเป็นการนำเข้าทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความประหยัด ไม่ใช่หมายถึงการไม่ใช้ แต่ยังรวมถึงการใช้สิ่งต่างๆ อย่างมีสติและมีเหตุผล อันเป็นเหตุผลสำคัญของ เศรษฐกิจพอเพียง

“ท่านผู้หญิงบุตรี” บอกผมมาว่า ปีหนึ่งท่านทรงเบิกดินสอ ๑๒ แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกัด ไคร่อย่าได้ไปทิ้งของพระองค์ท่านนะ จะทรงกริ้ว ทรงประหยัดทุกอย่าง ทรงเป็นต้นแบบทุกอย่าง ของทุกอย่าง มีค่าสำหรับพระองค์ท่านทั้งหมด ทุกบาท ทุกสตางค์ จะทรงใช้อย่างระมัดระวัง ทรงสั่งให้เราปฏิบัติงาน ด้วยความรอบคอบ...

หลอดยาสีพระทนต์

หลอดยาสีพระทนต์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีลักษณะแบนราบ เรียบคล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยิ่งปรากฏรอยบุ๋มลึกลงไปจนถึงเกลียวคอหลอด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพระองค์ท่านทรงใช้ตามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบุ๋ม ศาสตราจารย์พิเศษ ทันตแพทย์หญิง ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพูช ทันตแพทย์ประจำพระองค์ อดีตคณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เขียนเล่าในว่า “ครั้งหนึ่งทันตแพทย์ประจำพระองค์ กราบถวายบังคมทูลเรื่องศิษย์ ทันตแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บางคนมีค่านิยมในการใช้ของต่างประเทศ และมีราคาแพง รายที่ไม่มีทรัพย์ พอซื้อหาก็ยังชวนขวย เข้ามาใช้เป็นการชั่วคราวชั่วคราว ซึ่งเท่าที่ทราบมามีความแตกต่างจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงนิยมใช้กระเป่าที่ผลิตภายในประเทศเช่นสามัญชนทั่วไป ทรงใช้ดินสอสิ้นจนต้องต่อเติม แม้ยาสีพระทนต์ของพระองค์ท่าน ก็ทรงใช้ตามแปรงพระทนต์รีดหลอดยาจนแบนจนแน่ใจว่าไม่มียาสีพระทนต์ หลงเหลืออยู่ในหลอดจริงๆ”

“เมื่อกราบบังคมทูลเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า ของพระองค์ท่านก็เหมือนกัน และยังทรงรับสั่งต่อไปอีกด้วยว่า เมื่อไม่นานมานี้เองมหาดเล็กห้องสรง เห็นว่ายาสีพระทนต์ของพระองค์คงใช้หมดแล้วจึงได้นำหลอดใหม่มาเปลี่ยนให้แทน เมื่อพระองค์ได้ทรงทราบ ก็ได้ขอให้เขานำยาสีพระทนต์หลอดเก่ามาคืนและพระองค์ท่านยังทรงสามารถใช้ต่อไปได้อีกถึง ๕ วัน จะเห็นได้ว่าในส่วนพระองค์ท่านเองนั้น ทรงประหยัดอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ที่ทรงพระราชทานเพื่อราษฎร ผู้ยากไร้อยู่เป็นนิจ”

“พระจริยวัตรของพระองค์ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดถึงพระวิริยะ อุตสาหะ ตลอดจนความประหยัดในการใช้ของอย่างคุ้มค่า หลังจากนั้นทันตแพทย์ประจำพระองค์ได้กราบพระบาททูลขอพระราชทานหลอดยาสีพระทนต์หลอดนั้น เพื่อนำไปให้ศิษย์ได้เห็นและรับใส่เกล้าเป็นตัวอย่างเพื่อประพฤติปฏิบัติในโอกาสต่อไป”

“ประมาณหนึ่งสัปดาห์หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานส่งหลอดยาสีพระทนต์เปล่าหลอดนั้นมาให้ถึงบ้าน ทันตแพทย์ประจำพระองค์รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้ายิ่ง เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะของหลอดยาสีพระทนต์เปล่าหลอดนั้นแล้วทำให้เกิดความสงสัยว่า เหตุใดหลอดยาสีพระทนต์หลอดนี้จึงแบนราบเรียบโดยตลอด คล้ายแผ่นกระดาษ โดยเฉพาะบริเวณคอหลอดยังปรากฏรอยบุ๋มลึกลงไปเกือบถึงเกลียวคอหลอด เมื่อได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ อีกครั้งในเวลาต่อมา จึงได้รับคำอธิบายจากพระองค์ว่า หลอดยาสีพระทนต์ที่เห็นแบนเรียบนั้นเป็นผลจากการใช้ตามแปรงสีพระทนต์ช่วยรีดและกดจนเป็นรอยบุ๋มที่เห็นนั่นเอง และเพื่อที่จะขอนำไปแสดงให้ศิษย์ทันตแพทย์ได้เห็นเป็นอุทาหรณ์จึงได้ขอพระราชทานอนุญาตซึ่งพระองค์ท่านก็ได้ทรงพระเมตตาด้วยความเต็มพระราชหฤทัย”

รถยนต์พระที่นั่ง

นายอนันต์ รมรื่นวณิชกิจ ช่างดูแลรถยนต์พระที่นั่ง ได้ให้สัมภาษณ์รายการตีสิบ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีใจความว่า “ครั้งหนึ่งผมต้องซ่อมรถตู้เซฟโรเลต ซึ่งเป็นรถที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่สมเด็จพระเทพรัตนฯ สมัยท่านเรียนจบที่จุฬาฯ และเป็นคันโปรดของท่านด้วย ก่อนซ่อมช่างประตูด้านที่ท่านประทับเวลาฝนตกจะมีน้ำหยด แต่หลังจากที่ซ่อมแล้ววันหนึ่งท่านก็รับสั่งกับสารทิดว่า วันนี้รถดูแปลกไป น้ำไม่หยด อย่างนี้ก็ไม่เย็นนะสิ แต่ก็ดีเหมือนกันไม่ต้องเอากระป๋องมารอง” นายอนันต์เปิดเผยว่า ภายในรถยนต์พระที่นั่งของแต่ละพระองค์นั้น เรียบง่ายมาก ไม่มีอะไรเลยที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก มีแต่ถังขยะเล็กๆ กับที่ทรงงานเท่านั้น ส่วนการได้มีโอกาสดูแลรถยนต์พระที่นั่ง ทำให้ได้เห็นถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยนั้น นายอนันต์กล่าวว่า ครั้งหนึ่งมีรถยนต์พระที่นั่งที่เพิ่งทรงใช้ในพระราชกรณียกิจมาทำ เห็นว่าพรมใต้รถมีน้ำและขังอยู่และมีกลิ่นเหม็นด้วย แสดงว่าพระองค์ท่านทรงนำรถไปทรงพระราชกรณียกิจในที่ที่น้ำท่วม แอมน้ำยังซึมเข้าไปในรถพระที่นั่งด้วย แสดงว่าน้ำก็ต้องเปียกพระบาทมาตลอดทาง จึงถามสารทิดว่า ทำไมไม่รีบเอารถมาซ่อม ก็ได้คำตอบว่าต้องรอให้เสร็จพระราชกรณียกิจก่อน เมื่อพิธีกรรมจากที่ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาท ได้เห็นถึงความพอเพียงของพระองค์อย่างไร นายอนันต์ ตอบว่า “ปกติถ้าทรงงานส่วนพระองค์ ท่านก็ใช้รถคันเล็กเพื่อประหยัดน้ำมัน และเมื่อเราสังเกตสีรถพระที่นั่ง จะเห็นว่ามีรอยสีลอกกรอบคันรถ กว่าที่ท่านจะนำมาทำสีใหม่ก็รอบคันแล้ว แต่คนใช้รถอย่างเราแค่รอยนิดเดียวก็รีบเอามาทำสีแล้ว และครั้งหนึ่งระหว่างที่ผมกำลังประสานงานไปรับรถพระที่นั่งของสมเด็จพระเทพรัตนฯ ก็มีวิทยุของข้าราชการบอกรันว่ารถติดมาก สมเด็จพระเทพรัตนฯ เสด็จฯ ขึ้นรถไฟฟ้าไปแล้ว”

ห้องทรงงาน

ห้องทรงงานพระตำหนักจิตรลดารโหฐานไม่ได้หรูหราประดับด้วยของแพงแต่อย่างใด เวลาทรงงานจะประทับบนพื้นพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน มิได้ประทับพระเก้าอี้เวลาทรงงาน เพราะทรงวางสิ่งของต่างๆ ได้สะดวก ห้องทรงงานเป็นห้องเล็กๆ ขนาด ๓ x ๔ เมตร ภายในห้องทรงงานจะมีวิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เทเล็กซ์เครื่องบันทึกเสียง เครื่องพยากรณ์อากาศ เพื่อจะได้ทรงสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ทันท่วงที โดยผนังห้องทรงงานโดยรอบมีแผนที่ทางอากาศแสดงถึงพื้นที่ประเทศ

ห้องทรงงานของพระองค์ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เตือนสติคนไทยได้อย่างมาก โตะทรงงานหรือเก้าอี้ยกรูปทรงหรูหราไม่เคยมีปรากฏในห้องนี้ ดังพระราชดำรัสของพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งที่ว่า “...สำนักงานของท่าน คือ ห้องกว้าง ๆ ไม่มีเก้าอี้ มีพื้น และท่านก็ก้มทรงงานอยู่กับพื้น...” นั้นเอง นับเป็นแบบอย่างของความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อโดยแท้

“ห้องทรงงาน” เป็นเพียงห้องขนาดธรรมดา กว้างยาวรวม ๕ x ๑๐ เมตร โปร่งๆ โล่งๆ พื้นที่เป็นไม้ปาร์เกต์ ผสมกราบบังคมทูลและถวายตำรา จากนั้นได้ทรงสอบถามรายละเอียดของตำรา พร้อมทั้งเรื่องราวความคืบหน้างานอื่นที่กำลังดำเนินเป็นเวลากว่าหนึ่งชั่วโมง

พระตำหนักจิตรลดาร

พระตำหนักจิตรลดาร “...ไม่มีพระราชวังไหนในโลกเหมือนพระตำหนักจิตรลดาร และบริเวณสวนจิตรลดารที่เต็มไปด้วยบ่อเลี้ยงปลา และไร่นาทดลอง อีกทั้งผองโคนม ผสมด้วยโรงสีและโรงงานหลากหลาย จึงพูดได้เต็มปากว่า ในประเทศไทยไม่มีช่องว่างระหว่างเกษตรกรกับพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงทำงานอย่าง “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” ด้วยพระองค์เอง”

“โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดาร” เกิดจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายหลังจากเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ต่างๆ ด้วยทรงปรารถนาจะให้เห็นประชาชนอยู่ดีมีสุขตามสมควรแก่อัตภาพ โดยเฉพาะอาชีพด้านเกษตรกรรม ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของประเทศ จึงทำให้เกิดโครงการสวนพระองค์เกี่ยวกับการเกษตร สวนจิตรลดาร ภายใต้อาณาเขตพระตำหนักสวนจิตรลดารโหฐาน อันเป็นพระราชฐานที่ประทับในปี พ.ศ.๒๕๐๔ โดยเริ่มต้นจาก “นาข้าวทดลอง” และ “ป่าไม้สาธิต” ต่อมากิจกรรมการเกษตรอื่นๆ จึงค่อยๆ ททยอยหยั่งรากฝังลึก ภายใต้อร่มเงาวิ้งสวนจิตรลดาร กระทั่งโครงการต่างๆ เริ่มประสบความสำเร็จ จึงจัดทำโครงการตัวอย่าง เพื่อให้ประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษา และนำกลับไปดำเนินการเองได้ โดยโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสวนจิตรลดาร เป็นโครงการที่ไม่หวังผลตอบแทน (เชิงธุรกิจ) ทำให้วันนี้ โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดาร กลายเป็นแหล่งรวมนวัตกรรมด้านการเกษตรของแผ่นดินที่เปิดพร้อมสำหรับประชาชนที่สนใจศึกษาเรียนรู้กิจกรรมการเกษตรตามพระราชดำริ

ของเอกสารต่าง ๆ ที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ

“... แต่หากเป็นเรื่อง “งานในราชการ” แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทมายังข้าราชการบริพารในพระองค์ว่า “เอกสารต่างๆ ที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย หากเป็นของแล้วก็ขอให้ติดกาฉพาะตรงหัวมุม หรือหากจำเป็นต้องใช้เทปกาวติด ก็ให้ติดแค่สองนิ้วก็พอ ไม่ใช่ปิดทั้งหมด เพราะเป็นการเปลืองเทปและเปิดยาก” พระองค์จะไม่พอพระราชหฤทัย เพราะไม่เป็นการประหยัด ซึ่งตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ กระดาษและซองจดหมายภายใน หากไม่ใช่เอกสารสำคัญ ก็ควรใช้กระดาษรีไซเคิล แต่หากเป็นจดหมายลับหรือสำคัญก็สามารถใช้ของใหม่ได้”

๔.๒.๓ ธรรมะพื้นฐานแห่งความพอเพียง การดำเนินชีวิตแห่งความพอเพียงที่ปรากฏในพระราชดำริสต้องธรรมะพื้นฐาน กล่าวคือ (ได้รรมพระบารมี พระบรมธรรมิกมหาราชฯ, ๒๕๕๐: ๑๐๘-๑๐๙) ต้องมีปัญหา ในกฎความสัมพันธ์และคุณธรรมตามกฎแห่งกรรม จึงมีความสันโดษ ความพอและจิตสาธารณะ คิดถึงประโยชน์สุขของผู้อื่นที่อยู่สัมพันธ์ร่วมกันเอื้อเพื่อและแบ่งปัน

วิถีแห่งความพอเพียง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสันโดษ เป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความพอใจในผลที่ทำดีแล้ว ทำเต็มที่แล้ว (สันโดษไม่ได้แปลว่า ไม่ทำอะไร หรือ พอใจอยู่คนเดียว) เป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความยินดีตามที่มี ตามที่ได้ ตามที่ควร ควรแก่ฐานะ ควรแก่ความสามารถ ควรแก่ศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางสังคม กฎหมาย ความรู้จักพอ พอประมาณ เป็นเหตุให้ไม่เกิดความอยากได้ในสิ่งที่ตนควรมีไม่ควรมี ซึ่งเป็นเหตุให้เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความสันโดษจึงเป็นธรรมะที่สนับสนุนการไม่เบียดเบียนอันเป็นหัวใจของศีลในทางพุทธศาสนา สังคมใดไม่มีความเบียดเบียน สังคมนั้นอยู่ได้ด้วยความสำเร็จในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงหรือวิถีแห่งความพอเพียงมาปฏิบัติ จึงเนื่องด้วยปัญญาที่รู้จักพอประมาณในสังคมทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ

คุณธรรมพื้นฐานที่ป้องกันมิให้กระทำการเบียดเบียนที่สำคัญในทางพุทธศาสนา คือ หิริโอตตปปะ “หิริ” มีความหมายว่า ความละอายต่อบาปทุกชนิด ส่วน “โอตตปปะ” มีความหมายว่า ความเกรงกลัวต่อผลของบาป หิริโอตตปปะจะเกิดได้เมื่อมีปัญหาแยกแยะชัดเจน รู้ว่าอะไรเป็นบาปอะไรคือผลของบาป อะไรเป็นบุญ อะไรคือผลของบุญ รู้จักเหตุและผลของกฎแห่งกรรมนั่นเอง การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นการปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เกิดภาวะ “ที่ไม่ทนต่อ การทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในทุกช่วงวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ ผ่านทางสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลாத่างสังคม เพื่อให้เด็กเยาวชน ผู้ใหญ่ เกิดพฤติกรรมที่ละอายต่อการทำความผิด การไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

๔.๒.๔ มิติ ๔ ด้าน ของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจ ซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างกว่าเศรษฐกิจนายทุนหรือเศรษฐกิจทุนนิยม เพราะครอบคลุมถึง ๔ ด้าน คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม (สมพร เทพสิทธา, ๒๕๔๙: ๒๑-๒๕) สรุปได้ ดังนี้

- ๑) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เป็นการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น มีชีวิตที่สุขสบายสมควรแก่อัตภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้ มีครอบครัวที่เป็นสุขและอบอุ่น
- ๒) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา
- ๓) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสงบสุข ประชาชนมีความเมตตา เอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาใจเอาเปรียบกัน การมุ่งทำร้ายกัน
- ๔) มิติด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต (Way of Life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตที่ประหยัดอดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นธาตุของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ ดังเช่นกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยต้องประสบภาวะทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรง (สำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ, ๒๕๕๘: ๕๐-๕๒)

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรให้มีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิต ต้องมีสติยั้งคิดละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำที่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น การมีจิตที่เป็นกุศลจะสามารถทำให้เกิดวิถีการพัฒนาที่สมดุลนำพาสู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

๔.๓ การประยุกต์ใช้หลักการของความพอเพียง

ทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ ไม่ใช่เฉพาะในหมู่คนจนหรือเกษตรกร โดยต้อง “ระเบิดจากข้างใน” คือ การเกิดจิตสำนึก มีความศรัทธาเชื่อมั่น เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วจึงขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

๔.๓.๑ ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น วางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงในอนาคตและเป็นที่ยิ่งใหญ่ให้ผู้อื่นได้ในที่สุด เช่น หาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัวจากการประกอบสัมมาชีพ รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ประหยัด แต่ไม่ใช่ตระหนี่ ลด-ละ-เลิกอบายมุข สอนให้เด็กรู้จักคุณค่า รู้จักใช้ และรู้จักออมเงินและสิ่งของ เครื่องใช้ ดูแลรักษาสุขภาพ มีการแบ่งปันภายในครอบครัว ชุมชน และสังคมรอบข้าง รวมถึงการรักษา วัฒนธรรมประเพณี และการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว สำหรับประชาชนทั่วไป มีหลักในการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ

๔.๓.๑.๑ ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่ตั้ง ดังกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพัฒนาคน ความว่า

“...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในทางสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

๔.๓.๑.๒ ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ชุมชนที่เข้มแข็งเป็นอิสระ ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหลั่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

๔.๓.๑.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดอย่างฉลาดพร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดหลักการของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...ถ้ารักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม นึกว่าอยู่ได้อีกหลายร้อยปี ถึงเวลานั้นลูกหลานของเรา ก็อาจจะหาวิธีแก้ปัญหาต่อไป เป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา แต่เราก็ทำรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้พอสมควร...”

๔.๓.๑.๔ ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดีจึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...การเสริมสร้างสิ่งที่ชาวบ้านชาวชนบทขาดแคลนและต้องการ คือ ความรู้ในด้านเกษตรกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เหมาะสม...”

“...การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โต เต็มรูปหรือเต็มขนาดในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมมีปัญหา”

๔.๓.๑.๕ ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้และไม่มีการณ์ที่ลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกิน และสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองในระดับเบื้องต้น ดังกระแสรับสั่ง ความว่า

“...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไป ก็คือ ให้มีเกียรติว่ายืนด้วยตนเอง...”

“...หากพวกเราร่วมมือร่วมใจกันทำเศษหนึ่งส่วนสี่ ประเทศของเราจะสามารถรอดพ้นจากวิกฤตได้...”

๔.๓.๒ ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน บนหลักของความรู้รักสามัคคี รักษาเอกลักษณ์ ภาษา สร้างเทคโนโลยี จากภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันภายในชุมชนและนอกชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพองค์กรการเงิน สวัสดิการชุมชน การช่วยดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม รอบคอบ เพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง พื้นฟูทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืนคงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

๔.๓.๓ ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน เริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการแบ่งปัน มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ทั้งลูกค้า คู่ค้า ผู้ถือหุ้น และพนักงาน ด้านการขยายธุรกิจต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งต้องมีความรู้และเข้าใจธุรกิจของตนเอง รู้จักลูกค้า ศึกษาคู่แข่ง และเรียนรู้การตลาดอย่างถ่องแท้ ผลิตในสิ่งที่ถนัดและทำตามกำลังสร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่าง และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม มีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคมและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญต้องสร้างเสริมความรู้และจัดสวัสดิการให้แก่พนักงานอย่างเหมาะสม

๔.๓.๔ ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศโดยเริ่มจากการวางรากฐาน ให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้รักสามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

๔.๓.๕ หลักการปฏิบัติตนตามแนวทางของความพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ประมวลหลักที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแสดงให้ประชาชนได้เห็น มาโดยตลอดได้ ๑๐ ข้อ “หลัก ๑๐ ประการ ตามรอยพระยุคลบาท” มีดังนี้

๔.๓.๑.๑ ทำงานอย่างผู้รู้จริง และมีผลเป็นที่ประจักษ์

๔.๓.๑.๒ มีความอดทน มุ่งมั่น ยึดธรรมะและความถูกต้อง

๔.๓.๑.๓ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เรียบง่ายและประหยัด

- ๔.๓.๑.๔ มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่เป็นหลัก
- ๔.๓.๑.๕ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดที่แตกต่าง
- ๔.๓.๑.๖ มีความตั้งใจจริงและขยันหมั่นเพียร
- ๔.๓.๑.๗ มีความสุจริตและความกตัญญู
- ๔.๓.๑.๘ พึ่งตนเอง ส่งเสริมคนดี และคนเก่ง
- ๔.๓.๑.๙ รักประชาชน
- ๔.๓.๑.๑๐ การเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การน้อมนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ต้องยึดถือวิถีชีวิตความเป็นไทย คือ ความอ่อนน้อมถ่อมตน โอบอ้อมอารี เคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่น พออยู่พอกินเป็นสังคมแห่งความพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อย ดำเนินชีวิตอย่างฉลาดไม่ประมาท ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา และที่สำคัญ คือ ต้องลงมือปฏิบัติจริงหนักแน่นมั่นคงในทางสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ

๔.๔ ภูมิคุ้มกันสังคมไทยด้วยจิตพอเพียง

การสร้างภูมิคุ้มกันสังคมไทยให้ปลอดภัยจากภัยคุกคามการทุจริตต้องมีการกำหนดเป็นนโยบาย มาตรการระดับประเทศ และกำหนดแนวปฏิบัติหรือตัดสินใจเพื่อให้การดำเนินการต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปกติแล้วนโยบายจะถูกประกาศใช้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นทางการ การสร้างภูมิคุ้มกันมีหลายรูปแบบ ดังนี้

๔.๔.๑ ภูมิคุ้มกันทางสังคม ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายคำว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคม ในคอลัมน์คุยกับผู้อ่านในนิตยสารหมอชาวบ้าน เล่มที่ ๒๔๖ ปี ๒๕๔๒ ว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคม คือ ครอบครัวยุบอุ่นและชุมชนเข้มแข็ง ถ้าครอบครัวอบอุ่นและชุมชนเข้มแข็งก็จะทำให้โรคต่างๆ ทางสังคมทำอันตรายไม่ได้ ควรหันมาใช้วัคซีนทางสังคม คือ ส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่นและชุมชนเข้มแข็งขอให้เพื่อนคนไทยสนใจเรื่องนี้ และช่วยกันสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมทั้งที่ทำได้ด้วยตนเอง และทั้งโดยการผลักดันให้เป็นนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ เมื่อสังคมมีภูมิคุ้มกันเราก็ไม่ต้องเป็นโรคติดต่อหรือโรคมะเร็งทางสังคมทำชีวิตให้ยืนยาวและมีคุณภาพแข็งแรง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) กล่าวถึงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ ๑ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยสรุปสาระสำคัญได้ว่า การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่จำเป็น คือ ทุกคนในสังคมไทยได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง สามารถเข้าถึงบริการและทรัพยากรอย่างเป็นธรรม กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ประชาชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งเป็นพลังร่วมของสังคมไทย และทุกคนสามารถอยู่ในชุมชนและสังคมที่ยึดโยงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (คู่มือการขับเคลื่อนงานการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม, ๒๕๕๗: ๓-๔)

๔.๔.๒ ภูมิคุ้มกันให้กับธุรกิจ การสร้างภูมิคุ้มกันในระบบธุรกิจต้องมีการดำเนินการอย่างบูรณาการ สามารถป้องกันบริษัทจากผลกระทบภายนอกทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จักระบบมาตรฐานต่างๆ ดังนี้

๔.๔.๒.๑ ระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO ๙๐๐๑: ๒๐๐๘ เพื่อสามารถตรวจสอบภายในในองค์กรได้ และป้องกันการรั่วไหลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์กร

๔.๔.๒.๒ ระบบมาตรฐานการผลิต เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสินค้าและองค์กรให้สามารถแข่งขันในระดับสากล เช่น HACCP, GMP, HALAL

๔.๔.๒.๓ การกระจายความเสี่ยงทางธุรกิจ โดยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และขยายตลาดขายส่งในตลาดใหม่ที่เป็นที่นิยมและการส่งออกไปขายต่างประเทศ เพื่อป้องกันและกระจายความเสี่ยงจากวิกฤตการณ์ต่างๆ

๔.๔.๒.๔ ให้ความสำคัญกับลูกค้าประจำ และการสร้างลูกค้าใหม่ด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง ตลอดจนการพัฒนาสินค้าและบริการที่ประทับใจ

๔.๔.๒.๕ ให้ความสำคัญกับการสร้างสร้างชื่อเสียง โดยส่งผลิตภัณฑ์รวมถึงผลงานบริหารองค์กรเข้าร่วมประกวดรางวัลระดับประเทศ เพื่อยกระดับสินค้าและความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับและรู้จักพร้อมๆ กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตราสินค้า

๔.๔.๒.๖ สร้างพันธมิตรเครือข่ายธุรกิจ โดยเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการในท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน ด้วยการเปิดศูนย์ดูงานให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

๔.๔.๓ ภูมิคุ้มกันผู้ประกอบการภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับงานราชการ เช่น กรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีเรือนจำนำร่องตามหลักเกณฑ์กลุ่มแรก คือ เรือนจำสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา กรมราชทัณฑ์มีการปรับกลยุทธ์ใหม่โดยเปลี่ยนจากการเริ่มต้นจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจมาเป็นการลงมือปฏิบัติจริงๆ โดยนำมาประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งแต่ละกลุ่มบุคคลมีวิธีการปรับใช้หลักของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานที่อยู่อาศัยและวิถีชีวิตโดยรอบ สำหรับกรมราชทัณฑ์แบ่งกลุ่มข้าราชการออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มข้าราชการที่ทำงานเรือนจำจังหวัด มีบ้านพักเป็นหลังเดียว ๒) กลุ่มข้าราชการที่อยู่อาศัยแฟลต ๓) กลุ่มข้าราชการที่ทำงานอยู่ในกรมราชทัณฑ์ จากนั้นกำหนดยุทธศาสตร์ ๘ อย่าง และยกตัวอย่างโครงการให้เข้าใจ นำไปปฏิบัติได้ ดังนี้

๔.๔.๓.๑ การใช้ชีวิตพอประมาณและพึ่งตนเอง เช่น โครงการแก้มลิง โครงการเกษตรชีวิตวิถี และการประกวดชีวิตผู้คุมแบบพอเพียง

๔.๔.๓.๒ การมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โครงการเรือนจำใสสะอาด มาตรฐานเรือนจำโปร่งใส ๕ ด้าน โครงการปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ความประพฤติและระเบียบวินัย

๔.๔.๓.๓ การเสริมสร้างความสุขในครอบครัว และการพัฒนาทางจริยธรรม เช่น โครงการรักเดียวใจเดียว โครงการลูกหลานราชทัณฑ์อบอุ่น และโครงการครอบครัวสัมพันธ์

๔.๔.๓.๔ การปลอดอบายมุข เช่น โครงการงดเหล้าเข้าเวร

๔.๔.๓.๕ ความสามัคคีและการรวมพลัง เช่น โครงการชุมชนพิทักษ์ความสะอาด โครงการหนึ่งราชทัณฑ์ และโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน

๔.๔.๓.๖ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น โครงการคลินิกคลายทุกข์ และโครงการวิ่งรอบคู

๔.๔.๓.๗ การพัฒนาตนเองสร้างเครือข่ายความรู้ เช่น โครงการความรู้คู่การทำงาน และโครงการห้องสมุดกำแพง

๔.๔.๓.๘ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น โครงการกระดาษรีไซเคิล โครงการปั่นจักรยาน และโครงการประหยัดไฟ

วัฒนธรรมทางสังคมที่มีฐานอยู่บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะหล่อหลอมให้ประชาชนไม่กระทำการทุจริตเนื่องจากมีพื้นฐานจิตที่พอเพียง มีความละเอียดต่อการทุจริตประพฤติมิชอบ และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม โดยที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นแบบอย่างในเรื่องของความพอเพียง การปรับประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบกับหลักการต่อต้านการทุจริตอื่นๆ เพื่อสร้างฐานจิตจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานความคิดของปัจเจกบุคคล โดยใช้หลักธรรมะพื้นฐานแห่งความพอเพียง คุณธรรมพื้นฐานที่ป้องกันมิให้กระทำการเบียดเบียน คือ “hiri” มีความหมายว่าความละเอียดรอบาทุกชนิด และ “โอตฺตปปะ” มีความหมายว่า ความเกรงกลัวต่อผลของบาป หิริโอตฺตปปะจะเกิดได้เมื่อมีปัญหาแยกแยะชัดเจน รู้ว่าอะไรเป็นบาป อะไรคือผลของบาป อะไรเป็นบุญ อะไรคือผลของบุญ รู้จักเหตุและผลของกฎแห่งกรรมนั่นเอง ปัญหาการทุจริตในประเทศไทย เป็นปัญหาที่สั่งสมติดต่อกันมายาวนาน ส่งผลกระทบต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงของประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อสายตาของประชาคมโลก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาทุจริตให้หมดไป จึงต้องสร้างระบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้พฤติกรรมกรรมการทุจริตหมดสิ้นไปจากสังคมไทย

ดังนั้น จึงต้องมีการประยุกต์ใช้หลักการของความพอเพียง ไม่ละโมภโลภมาก ควรมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน และต้องมีความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานของคนดี เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนไทย เป็นการปลูกฝังให้คนไทยมีพฤติกรรมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นการปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เกิดภาวะ “ที่ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாதาสังคมในทุกช่วงวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสังคมไทยด้วยจิตพอเพียง

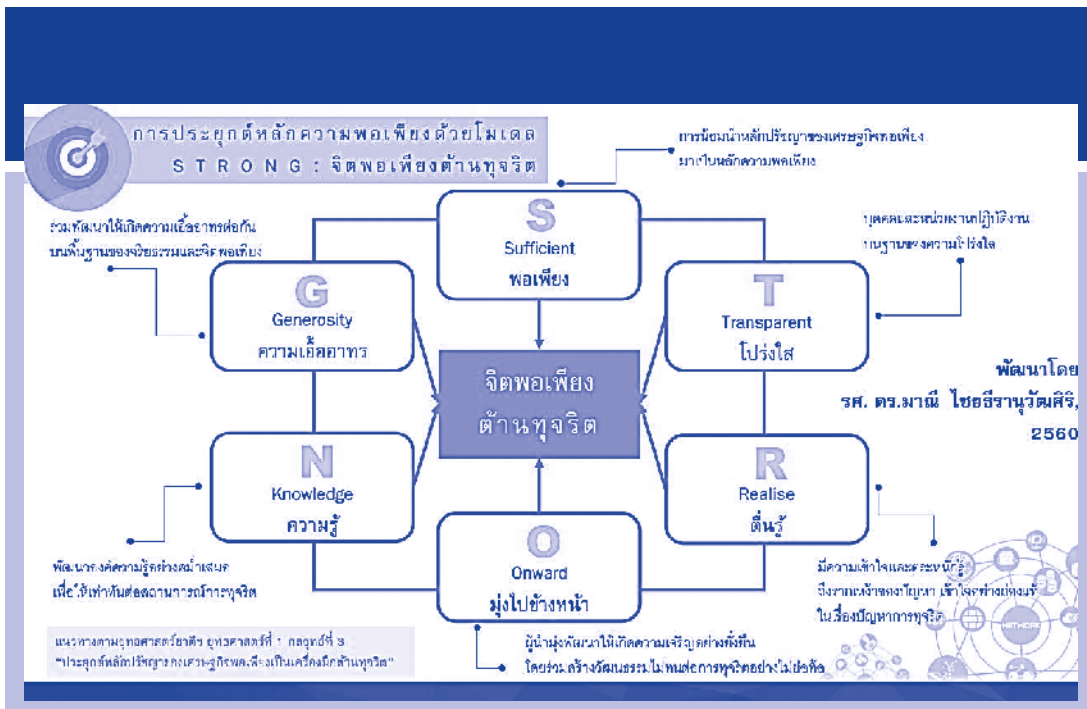
กล่าวโดยสรุป หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ถือเป็นทางสายกลาง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสำหรับสภาพสังคมไทย และสังคมโลก หากประชาชนมีความรู้จักพอเพียง พอประมาณ ไม่ว่าจะในระดับครอบครัว ชุมชน ธุรกิจ หรือระดับประเทศแล้ว จะทำให้การทุจริตลดน้อยลงจนหมดไปในที่สุด

บรรณานุกรม

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (๒๕๕๙). **ใต้ร่มพระบารมีพระบรมธรรมิกราชา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (๒๕๕๗). **ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐)**. สืบค้น ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จาก www.nacc.go.th/article_attach/image_1543.pdf
- คู่มือการขับเคลื่อนงานการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม. (๒๕๕๗). **การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ. องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (๒๕๓๘). **จรรยาบรรณข้าราชการ**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑
- มูลนิธิพุทธธรรม.พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (๒๕๓๙). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. (๒๕๕๕). **ตามรอยพระราชดำรัสสู่ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”**. กรุงเทพฯ. เพชรรุ่งเรือง.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (๒๕๕๐). **ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท**. อัญญา: เทียนวัฒนา.
- วศิน อินทสระ. (๒๕๔๑). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ทองกวาว.
- สมบัติ คชสิทธิ์ และคณะ. (๒๕๕๙). **ตามรอยพระยุคลบาท. ธรรมะพื้นฐานแห่งความพอเพียง**. ปทุมธานี: งานวิชาชีพศึกษาทั่วไป: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (๒๕๔๘). **หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: เติ่นสุทธาการพิมพ์. (๒๕๔๔). **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และมูลนิธิสตรี-สฤชดีวงศ์. (๒๕๔๙). **คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต**. กรุงเทพฯ: ประสพชัย.โครงการแก้มลิง. (๒๕๕๙). ออนไลน์. สืบค้นจาก, <http://belovedking&f.com> (๒๕๕๙ มิถุนายน ๑๐).<http://www.amarin.com/royalspeech/speech41.htm>
<http://www.tsdf.or.th/th/kingspeech.aspx>

ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔
ชุดวิชา วิทยาศาสตร์

S : (SUFFICIENT ความพอเพียง)

โดยการนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาประยุกต์ใช้ในหลักการทำงาน และการดำรงชีวิต
เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริต

T : (TRANSPARENT ความโปร่งใส)

ปฏิบัติงานบนพื้นฐานของความโปร่งใส
สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

R : (REALISE ความตื่นรู้)
มีความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงปัญหาของการทุจริต
ประพฤติกรรมชอบภายในสังคมและประเทศ
เข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว
และผลประโยชน์ส่วนรวม

O : (ONWARD มุ่งไปข้างหน้า)
มีแนวคิดมุ่งพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
และไม่ย่อท้อต่อการแก้ปัญหาการทุจริต
เพื่อให้ลุกล่วง ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

N : (KNOWLEDGE ความรู้)
มีการพัฒนาองค์ความรู้อยู่ตลอดเวลา
เพื่อให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต

G (GENEROSITY ความเอื้ออาทร)
มีการพัฒนาคนให้มีความเอื้ออาทร
บนพื้นฐานของจริยธรรมและ
จิตพอเพียงมีจิตสาธารณะ

สื่อที่ใช้ประกอบชุดวิชา
ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง (STRONG/จิตพอเพียงต้านทุจริต)

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เนื้อเรื่อง
๑-๑๗	รวมพระราชดำรัส รัชกาลที่ ๙	วิดีโอ	เป็นการนำเสนอแนวพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตภายใต้ความพอเพียงและประยุกต์ใช้แนวคิด STRONG มาเป็นส่วนในการต้านทุจริต

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	ระยะเวลา	QR Code
๑	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน แนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่”	วีดิทัศน์	๑.๐๑ นาที	
๒	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ทานหรือการให้	วีดิทัศน์	๑.๐๑ นาที	
๓	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน แนวพระราชดำริ “การพึ่งตนเอง”	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๔	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความเสียสละ	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๕	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความเมตตา	วีดิทัศน์	๑.๐๑ นาที	
๖	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความอดทนนำพาให้ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง	วีดิทัศน์	๑ นาที	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	ระยะเวลา	QR Code
๗	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความเพียร	วีดิทัศน์	๑.๐๑ นาที	
๘	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความอ่อนโยน	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๙	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน การแก้ปัญหาด้วยปัญญา	วีดิทัศน์	๕๘ วินาที	
๑๐	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน เศรษฐกิจพอเพียง	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๑๑	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความซื่อสัตย์สุจริต	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๑๒	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ขันติหรือความอดทน	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๑๓	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน การทำงานด้วยความรอบคอบ	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๑๔	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน ความไม่เบียดเบียน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๑๕	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน การยึดมั่นความเที่ยงธรรม	วีดิทัศน์	๑ นาที	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	ระยะเวลา	QR Code
๑๖	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	วีดิทัศน์	๑ นาที	
๑๗	สารคดีตามรอยพ่อขอทำดี ตอน การตั้งมั่นในศีล มีคุณธรรม	วีดิทัศน์	๑ นาที	

สำนักงาน ป.ป.ช.

4

ปราบทุจริตด้วยจิตพอเพียง